

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Doležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamerni listi dobó se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Obravnave v državnem zboru.

Nasi bralci vedó nam more biti za to hvalo, ako sem ter tje kaj izpregovorimo o državnem zboru, to pa bolj na drobno, kakor se more to izgoditi v političnem ogledu. To je, sodimo, tudi naša dolžnost; kajti v drž. zboru dela se za volilcev dobro ali pa tudi za njih gorje in izgodi se to še celo v njih imenu in kar tudi nekaj potegne, na njih stroške. Samo ena seja stane toliko denarja, kolikor je vredna cela in to še večja kmetija.

Žal, da se marsikatera seja konča, ne da bi to, kar se je v njej dognalo, bilo vredno — piškvah oreh. Odkar ne nosi v drž. zboru več nemški liberalizem zvonca, ne zdi se njegovim privržencem škoda ne časa ne denarja. Toliko in tacih reči spravljajo v pojedine seje, da se človek prime le kar za glavo, kedar o njih bere, češ: ali je kaj tacega mogoče?

Konservativne stranke, katere se drže naši poslanci, nikakor ne dosega ta huda obtožba. Od njene strani se ne začne v drž. zboru nič, česar ni treba obravnavati, dokler jim je še blagor volilcev na srcu, in še celo v tem, kar izvele liberalci brez vse potrebe v obravnave, se naši poslanci zatajujejo ter ne govoré brez velike sile, in to samo za to, da se ne trati čas in ne izmetuje denar zastonj.

V obravnavah, kakor so se letos gledé državnih proračunov godile, se je to očividno kazalo in se še vedno kaže. Za kaj gre namreč v njih? To kaže najbolj njih konec. Ta je vselej tisti, da namreč, da se nazadnje vsi proračuni vzprejmo prav tako, kakor jih je ministerstvo predložilo, sem ter tje še so večji od onih, kakor so jih ministri predlagali.

In vendar so se tokrat celo skozi cele štiri seje prav prepirali, ali bi jih naj vzeli v pretres ali ne. Vsak, kdor pozna naše razmere, pa je že naprej vedel, da se bode to izgodilo. Vse eno pa so liberalci toliko govorili in toliko upili, v resnici upili, da je nas, ki nismo

v drž. zboru, le treslo in bi bili lahko mislili, da je blizu, če že ne konec sveta, vsaj našega cesarstva, to pa prav za to, ker niso liberalci več na čelu vlade.

Ljubi bog, celih 19 let so bili oni vlado imeli v rokah in pičlo malo poslancev se jim je bilo nekaj upiralo, toda kar so v teh dolgih letih dognali, bilo je to, da so spravili celo cesarstvo blizu na kant in bila je le velika sreča, da se jim je njih pogubni dirindej še prej ustavil, kakor se je to v resnici izgodilo. Kakor smo bili že enkrat izrekli, bili so oni sami tega veseli, vsaj tisti izmed njih, katerim še ni liberalizem popolnem pameti in srca ustrupil. Le-ti pa so letos tudi sami za to glasovali, da se naj vzame proračun poedinih ministerstev v pretresovanje, vsi ti namreč, ki sedé v nemško-avstrijskem klubu. To in edino to je od liberalne stranke še nekam dobro znamenje. Da pa v vrsti teh ne išče nihče poslancev za Maribor in Celje, dr. Aussererja pa dr. Foreggerja, to razumeje se samo po sebi, čemu bi pa bila potlej ona liberalca, vsa od pet do glave, ter bi ti ultranemški mesti in vse nemčurske tovariše po naših trgih zastopala?

Celo drugo, prijazno lice pa se nam kaže, ako se ozremo na desnico drž. zbora. Ona se sestavlja prav, kakor avstrijsko cesarstvo, iz različnih krdel in krdelic. Konservativci in liberalci, Nemci in Slovenci podajo si v njej roko samo za to, da se vmogoči za vse narode, kar jih biva v cesarstvu, čedalje bolje stanje. Drug prijenja drugemu rad in drug se veseli nad drugim ako ta izproži ali izgovori kako srečno misel za vzboljšanje blagostanja po raznojezičnih deželah.

Zadovoljna na desnici, to še ni in tudi ne more biti nobena stranka s tem, kar se je bode že v drž. zboru dosegmal dognalo, ali pa od strani vlade vpeljalo. To nam kažejo razne pritožbe, ki so se od strani naših in drugih poslancev javile, toda ti imajo zadosti domoljubja in ne marajo z glavo tretji zidú, češ, da še tudi

njim ščasom ustreže vlada, saj se ji ne more odreči neka mera ljubezni do pravice. Zato pa jo tudi podperajo v vsem, kar zahteva ona od njih v imenu avstrijske misli.

Da pa goji to misel vlada grofa Taaffeja, in more biti bolj, kakor le katera kedaj pred njo, to povdarja ona resno pa tudi kaže v djanju. Če torej ostane ona zvesta tej misli in jo dosledno izpeljuje, ućakamo še tudi mi, katerim je, rekli bi, vrojena avstrijska misel, svojih pravic. Zdaj jih še seveda pogrešamo po vseh krajih.

Govor g. Bož. Raića v državnem zboru

dne 19. marcija t. l.

(Dalje.)

Dne 21. avgusta 1884 so volili poslance za deželni zbor po mestih in trgih. V trgu Vojnik pri Celji so zmagali konservativni Slovenci. Po dokončani volitvi je rekel kaplan Lednik, ki je bil tudi volilec: „Živeli Slovenci!“ Na to je stopil k njemu žandar in ga je potisnil čez prag (čujte! čujte! na desni), in sicer tako silno, da je dotični še drugi dan čutil bolečine v prsih. Stvar je prišla pred sodnijo. Kaplan je bil obsojen, dasiravno je sedem prič priseglo zanj in le pet zoper njega. On se je pritožil. Dan je bil enkrat razpisan meseca marca, drugikrat meseca maja. Dne 22. februvarja t. l. je bil dotični kaplan zatožbe oprošćen. S tem stvar še ni pri kraju. Med tem časom je dobil kaplan faro, a c. kr. namestništvo je ugovarjalo. Potem je prosil za drugo faro, in sicer za Podsredo, in patron, knezoškof v Ljubljani, ga je predstavil. A dne 14. julija 1885 je dobil iz Maribora naslednji dopis (bere): „Na Vašo prošnjo dne 11. aprila 1885 in na nasvet 11. aprila t. l. — namreč 1885 št. 963 — Vas je mil. knez in škof Ljubljanski kot patron dne 14. aprila 1885, št. 627. za župnika na izpraznjeno župnijo sv. Janeza v Podsredi semkaj nasvetoval in tako ste dobili pravico do imenovane fare. Ker pa veleslavno c. kr. namestništvo v Gradcu dne 8. maja t. l. — namreč 1885 — Vašega namešćenja za župnika iz razlogov Vam znanih ni sprejelo, tako po postavi l. 1874 § 6 ne morete biti umešćeni na dotično faro, in bi Vas država tudi, ko bi bili na podlagi kanoničnega prava umešćeni, ne spoznala za župnika.“ Iz tega se vidi, kako slabe posledke imate dve besedi: „Živeli Slovenci!“ Pri nas so razmere take, da bi moral vsakdo postati nemškutar, ako hoće naprej priti.

C. k. glavarstvo v Ptuj nadleguje kmete z napravo zakotnih šol v krajih najbolj oddaljenih in najbolj ubožnih. Obćine se ne ustavljajo pomnožitvi ljudskih šol, a odločno ugovarjajo zoper te zakotne šole, ležeče v odstranjenih krajih, nekaj zato, ker ne morejo troška

preobladati, drugič pa zato, ker za take v stran potisnjene kraje je težko dobiti učitelja, kolikaj sposobnega. Težava pa je tudi zarad veronauka in svete maše.

Kar sedANJI namestnik na Štajerskem vodi vladna opravila, je bil župnik, ki je na podlagi XIX. člana župno matico slovensko spisoval, obsojen na platež 111 gl. 28 kr. v smislu ukaza 20. aprila 1854. (Čujte! čujte! na desni.) Poziv, kar se v Avstriji samo po sebi razume, je bil brez vspeha. Opomniti pa gre tukaj, da imajo naši sosedje na Hrvaškem od vlade nalog, da naj matico v narodnem jeziku spisujejo. (Čujte! na desni.) Dne 25. maja 1882 je bila v vasi Leskovec komisija zastran naprave zakotne šole. Bile so zastopane obćine in krajni šolski svetovalci. Ti so z enim glasom zahtevali, naj se zapisnik piše slovenski. Okrajni poglavar tega ni hotel storiti, dasiravno so ga opozorili na ministerski razglas dne 6. avgusta 1876. Napravili so rekurz in nasledek temu je bil, da je bil dotični pisatelj, ker je rabil posamezne nekaj bolj ostre izraze, obsojen na kazen 40 gld.

V šolskih praznikih pr. l. je bil profesor v okolici Slovenje-Bistrice pri svojih sorodvincih in vračivši se domov, napadli so ga nekateri najeti hlapci in ga tako zdelali, da je bil več dni v bolnišnici v Gradcu. V Slovenji-Bistrici se je pa zgodilo, da je bil volilec, ki je hotel tam prenoćiti, in drug dan peljati se k volitvi v Maribor, priprt in toliko časa zaprt, da je zamudil dotični vlak in ni mogel več priti na volišće v Maribor. Dotični predstojnik je bil sicer obsojen na 6 tednov zapora, a zarad formalnega pogrška je bil potem oprošćen. —

V pravih ustavnih državah je navada, da vlada vzame pomožne organe iz tistih krogov, ki se nje sistema drže in jo podpirajo. To so v Avstriji in v tistih krajih, kjer Slovenci stanujejo, opustili. Dela se večidel s starejšim gradivom in sicer na našo iznarenenje.

Vsled poročila naučnega ministerstva je bilo l. 1885 v Cislajtaniji, ako se smem tako izraziti — 171 gimnazij. Od teh učilnic je 96 nemških, 40 českich, 23 poljskih, 4 so laške, 1 ruska, 1 srbo hrvaška in 6 jih je utrakvistichnih. Na 85. realkah je razmerje, kar se tiče poučnega jezika ravno isto, kakor na gimnaziji. Iz tega poročila se vidi, da mi Slovenci, katerih je 1½ milijona nimamo ne jedne srednje šole s slovenskim učnim jezikom. (Čujte! na desni.) Lahi, katerih je veliko manj, imajo 4 gimnazije in 4 realke z italijanskim učnim jezikom. Italijanom tega ne zavidamo, zahtevamo pa isto pravico tudi za nas. Mi smo po postavi opravićeni 10 gimnazij za obseg slovenskega jezika terjati. Slavni državni zbor je, kar se tiče vpeljave slovenskega jezika za učni jezik vz-